

Az új társadalmi közmegegyezés: egyének felkészítése egy átalakuló világban

AEGON NYUGDÍJ-FELKÉSZÜLTSEGI KUTATÁS, 2019
Magyarország – Országjelentés

Tartalom

Előszó – Zatykó Péter vezérigazgató, Aegon Magyarország	3
Bevezetés – Az új társadalmi közmegegyezés kilenc meghatározó sajátossága	4
A legfontosabb megállapítások	
1. rész - A nyugdíj jövője	8
2. rész - Az ideális nyugdíjkonstrukció újragondolása	11
3. rész - Idősbarát közösségek	16
4. rész - Új megegyezés kimunkálása az állam és az egyének között	18
5. rész - Az új társadalmi közmegegyezés kimunkálása	20
Függelék	
Függelék 1 - Az ARRI módszertana	22
Függelék 2 - A pénzügyi jártasságot jelző „Három Nagy” kérdés	23

Megjegyzés: A százalékok egészre kerekítve jelennek meg. Az egész számra kerekítés kisebb eltéréseket okozhat, pl. egyes diagramokon a részarányok összege kissé eltérhet a 100%-tól.

Előszó

A nyugdíjrendszerekre világszerte egyre nagyobb pénzügyi nyomás nehezedik amiatt, hogy az emberek hosszabb ideig élnek és több időt töltenek nyugdíjban, mint egy emberöltővel korábban. Ez alól Magyarország sem kivétel; mindössze az emberek 4 százaléka véli úgy, hogy az államnak semmit nem kell tennie, a társadalombiztosítás rendszere ugyanis tökéletesen fenntartható marad.

Ennél is nyugtalanítóbb, hogy a magyar népesség alig van felkészülve az állami nyugdíj várható csökkenéséből fakadó anyagi terhek viselésére. Miközben az egyén anyagi felelősségvállalásának, jövője megtervezésének és az arra való megtakarításnak egyre nagyobb szerepet kellene játszania a nyugdíjas korra való felkészülésben, a magyar dolgozóknak csupán 27 százaléka válaszolja, hogy rendszeresen félretesz idős éveire, és a teljes népesség még mindig a nyugdíjának 54 százalékát reméli az államtól. Korcsoportok szerint azért van eltérés: míg a baby boom idején születettek az állam 70 százalékos hozzájárulására számítanak, addig a millennial generáció már csak 42 százalékosra.

A gondos tervezés és a tervek követése még nem vert széles körben gyökeret az emberek gondolkodásában. Egy olyan világban, ahol a dolgozók maguk dönthetik el, mennyit tesznek félre nyugdíjas korukra és hogyan fektetik be a megtakarításaikat, különös jelentőséggel bír a dolgozó népesség pénzügyi ismereteinek fejlesztése csakúgy, mint a pénzügyi alapok gyerekekkel való elsajátíttatása. A pénzügyi jártasság hiánya ijesztő méreteket ölt. A szakpolitikusok, az oktatási szakemberek, a munkáltatók és a különféle szociális intézmények feladata, hogy ezen a téren előrelépést érjenek el.

A nyugdíjas korról alkotott hagyományos felfogás is változóban van. Az emberek egyre inkább az élet aktív szakaszaként tekintenek rá, amikor végre utazhatnak, több időt szentelhetnek a családjuknak és a barátaiknak, és új időtöltéseknek hódolhatnak. Ehhez azonban szükség van két dologra: egészségre és jövedelemre. A várható életkor meghosszabbodása előtérbe helyezi az egészség megőrzését, és számos kérdést vet fel. Változtatnunk kell az életmódunkon: maradjunk aktívak, pihenjünk többet, és táplálkozzunk egészségesebben. Az idős kori jóllétre gondosan fel kell készülni, és olyan korán kell elkezdeni a takarékoskodást, amilyen korán csak lehet.

A tervezés nagyon fontos, különösen Magyarországon, ahol a nyugdíjrendszert lépten-nyomon megváltoztatják. A magyar adó- és nyugdíjrendszer támogatja a nyugdíjkorhatár utáni foglalkoztatást, ami új jövedelemszerzési lehetőségeket teremt. A növekvő átlagkeresetek és az infláció - ha viszonylag alacsony is - ugyanakkor csökkenti a nyugdíjjövedelmek vásárlóerejét. Pontosan ezért üdvözlendő az idős kori foglalkoztatás, ám valódi értéke csak akkor lesz, ha a nyugdíjasok a foglalkoztatásra nem csupán jövedelemforrásként, de örömforrásként is tekintenek.

A társadalom mindennapi biztonságáért és pénzügyei fenntarthatóságáért elkötelezett vállalként küldetésünknek tekintjük, hogy felhívjuk az emberek figyelmét a nyugdíjrendszer fenntarthatóságával kapcsolatos kérdésekre.

Remélem, együtt cselekedhetünk az egészségesebb és biztonságosabb nyugdíjas évekért!

Zatykó Péter
vezérigazgató

Bevezetés

Az Aegon Center for Longevity and Retirement (ACLR) büszkén tárja a közönség elé a nyolcadik éves Aegon Nyugdíj-felkészültségi Kutatás megállapításait, amelynek címe: [Az új társadalmi közmegegyezés: egyének felkészítése egy átalakuló világban](#). A vizsgálat két nonprofit szervezet, az egyesült államokbeli székhelyű Transamerica Center for Retirement Studies® és a braziliai székhelyű Instituto de Longevidade Mongeral Aegon együttműködésével született meg, és az Aegon régi elkötelezettségét példázza annak megértése iránt, hogy a társadalmi, demográfiai és gazdasági változások milyen hatást gyakorolnak a világ nyugdíjrendszereinek fenntarthatóságára. Ez az Országjelentés a magyarok nyugdíjfelkészültségét járja körül, különös tekintettel az ország változó nyugdíjrendszerére és arra, hogy az egyének miként éljenek, dolgozzanak és öregedjenek úgy, hogy kényelmes időt tölthessenek a maguk számára.

A kormányzatok, a munkaadók és az egyének közötti társadalmi közmegegyezések a világon mindenhol központi szerephez jutnak, ami a nyugdíjrendszereket illeti. Miközben a 20. században létrejött társadalmi közmegegyezések világszerte omladoznak a gyors társadalmi-gazdasági változások súlya alatt, Magyarország jelenlegi társadalmi közmegegyezése jóval újabb keletű. Magyarország gazdasága a kommunizmus bukása óta nagy utat tett meg, aminek része volt a piacok felszabadítása, a kereskedelemi kapcsolatok megnyitása és a különféle ágazatok privatizálása. Míg eközben az egyének lehetőséget kaptak arra, hogy a korábbi generációknál nagyobb vagyont halmozzanak fel, az országnak meg kellett küzdenie a kora-1990-es évek decentralizációja által elszabadított munkanélküliséggel, majd a globális pénzügyi válság hatásaival. Miközben a nyílt piac elősegítette az általános gazdagodást, a korábbi évtizedekben kínált biztos foglalkoztatásra és kiszámítható időt korra nincs többé garancia.

Napjaink magyar dolgozói, ha teljesítik a nyugdíjjogosultság minimális feltételeit és elérik a nyugdíjkorhatárt, a végső fizetésük viszonylag magas hányadának megfelelő nyugdíjra számíthatnak az ország nyugdíjrendszerének első pillérét alkotó, járadékkal meghatározott felosztó-kirovó társadalombiztosítási rendszertől. Mivel azonban a mai aktív korúak az idősök egyre népesebb táborát kénytelenek eltartani, és ez feszültséget okoz az állami költségvetésben, a nyugdíj-megtakarításokkal kapcsolatos nézeteknek egyértelműen változniuk kell. A kormány már eddig is számos intézkedést tett a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása érdekében.

2012 óta több olyan rendelkezést is hozott, ami korlátozza a kerkedvezményes nyugdíjba vonulást, a munkáltatókat mentesítette a nyugdíjkorhatárt betöltött munkavállalók foglalkoztatása utáni közterhek fizetésétől, és arra ösztönzi a családokat, hogy termeljék újra a munkaerőt. A kormány adókedvezményekkel is ösztönzi a nyugdíj célú megtakarítást. Sajnos azonban az ilyen megtakarítási programokban való részvétel messze elmarad a várakozásoktól.

A jelenlegi nyugdíjrendszereket világszerte terhelő feszültséget észelve az ACLR 2018-ban kiadta az [Új társadalmi közmegegyezés: térkép a nyugdíjas évekhez a 21. században](#) című javaslatát, ami megoldást kínál a nyugdíjrendszerek világméretű modernizálására. Az új társadalmi közmegegyezésnek rugalmasnak és alkalmazkodónak, ugyanakkor fenntarthatónak is kell lennie, és ki kell állnia a folytonosan változó idők próbáját. Vitorlájába kell fognia a viselkedési közgazdaságtanra, az egészséges idősödésre és a nyugdíjas évek biztonságát előmozdító más tényezőkre alapozott innováció szelét, miközben nem feledkezhet meg a tapasztalatokból levont tanulságokról sem. Az új társadalmi közmegegyezés kilenc meghatározó sajátossággal rendelkezik, amelyek közül az egyik egy „idősbarát világ” létrehozása, egy olyan világé, amelyben az idősök nem csupán jövedelemhez, hanem emberhez méltó életmódhoz és létfontosságú szolgáltatásokhoz is jutnak.

[Az új társadalmi közmegegyezés: egyének felkészítése egy átalakuló világban](#) bővebb kifejtését nyújtja az ACLR cselekvésre való felszólításának 2019-ben. Ez a jelentés a pénzügyi tervezést egy országspecifikus, holisztikus nyugdíjkonstrukció megalkotása felé igyekszik kiterjeszteni, amely olyan szempontokat vesz figyelembe, mint a munka, az aktív életmód és a független életvitel („otthonhoz való kötődés”). Az otthonhoz való kötődéshez kapcsolódik egy új elképzelés kialakulása: az idősbarát közösség. Az ilyen közösségben a magánytól és a betegeskedéstől való szorongást az egészségügyi ellátáshoz és az orvostudomány új eredményeihez való hozzáférés, valamint a szociális ellátás és az idősbarát háztartási megoldások szélesebb körű elérhetősége enyhíti. Az újfajta nyugdíjas létnek része lesz a további foglalkoztatás lehetősége csakúgy, mint az új digitális szolgáltatások rendelkezésre állása az interneten keresztül. A ma dolgozói csakis egy olyan közösség létrehozásától remélhetnek boldogulást biztosító, értékes idős kort, amely a szükségleteitől függetlenül egyformán támogat minden korosztályt.

Az új társadalmi közmegegyezés kilenc meghatározó sajátossága

1. Fenntartható társadalombiztosítási ellátások,

amelyek elégséges garantált idős kori jövedelmet biztosítanak, elejét véve a nyugdíjasok elszegényedésének

2. Egyetemes hozzáférés a nyugdíj-megtakarítási konstrukciókhoz

a munkavállalók számára, és alternatív konstrukciók az önfoglalkoztatottak és azok részére, akik főállású szülőként, gondozóként vagy más tevékenység ellátójaként nem állnak alkalmazásban.

3. Automatikus megtakarítások és a viselkedési közgazdaságtan egyéb alkalmazási formái,

amik könnyebbé és kényelmesebbé teszik az emberek számára a megtakarítást és a befektetést.

4. Az emberek megtanítása arra, miként kezeljék a megtakarításaikat stratégiai szemlélettel

oly módon, hogy ne fussanak ki a pénzből.

5. Pénzügyi oktatás és jártasság,

ami elengedhetetlen annak érdekében, hogy az emberek tudatos pénzügyi döntéseket hozhassanak. Ezt a tárgykört be kell építeni a tantervekbe, hogy a fiatalok megtanulják a költségvetés-készítés, a befektetés és a megtakarítások kezelésének alapjait.

6. Élethosszig tartó tanulás, hosszabb aktív kereső kor,

rugalmas nyugalomba vonulás, hogy az emberek hosszabb ideig maradhassanak gazdaságilag aktívak, és a saját feltételeik szerint, fokozatosan vonulhassanak nyugdíjba – ugyanakkor megfelelő pénzügyi védelemmel rendelkezzenek arra az esetre, ha nem képesek tovább dolgozni.

7. Hozzáférhető és megfizethető egészségügyi ellátás az egészséges öregedés lehetővé tétele érdekében

A kormányzatok központi szerepet játszanak az egészségügyi rendszerek fenntartásában és/vagy felügyeletében. A munkaadók feladata, hogy egészséges munkakörülményekről és lehetőség szerint munkahelyi wellness programokról gondoskodjanak.

8. Az idősödés pozitív megítélése,

ami felmutatja az idős emberek értékeit, és lehetővé teszi a hosszabb élet nyújtotta lehetőségek teljes körű kibontakoztatását.

9. Idősbarát világ,

ami gondoskodik róla, hogy az idősök köthetessenek a lakhelyükhöz, hogy a közösségekben minden életkor számára megadassék az értelmes, aktív élet lehetősége, ami életben tart és előmozdítja a gazdasági növekedést.

A legfontosabb megállapítások

- **A magyarok szeretnék élvezni a nyugdíjas lét adta szabadidőt.** Hatvanöt százalékuk több időt tervez tölteni a családjával, barátaival, és 62 százalék szeretne utazgatni.
- **Életük a család körül forog. Ötből hárman (63 százalék) állítják, hogy ez a legfontosabb életcéljuk.** Ezt követi a jövő anyagi biztonságának megtervezése (49 százalék) és az élet élvezete (49 százalék).
- **A férfiak és a nők is 80 éves medián életkort várnak, amiből 70-et remélnek jó egészségben eltölteni.** Miközben a nők átlagos várható élettartama Magyarországon 80 év, a férfiaké csupán 73, vagyis lehetséges, hogy a férfiak túlbecsülik az élettartamukat.
- **A magyarok idős korral kapcsolatos legnagyobb féltelme a hanyatló egészségi állapot (54 százalék).** Ezt az anyagi ellehetetlenülés követi (51 százalék), amivel messze megelőzik a 40 százalékos világtárgyat.
- **A magyarok harmincöt százaléka állítja, hogy legalább havonta aggodalommal tölti el őket a nyugdíjra való hosszú távú felkészülés.** Ezen belül a nők jobban aggodnak, mint a férfiak (40 százalék, illetve 30 százalék).
- **A magyarok sokkal kevésbé bíznak abban, hogy kényelmes idős kort tudnak biztosítani a maguk számára, mint a felmérésben részt vevő más országok lakói.** A magyaroknak csak 22 százaléka bizakodó, szemben a 29 százalékos világtárgyattal.
- **Magyarország ideai ARRI pontszáma alacsony, 5,3, ami a 14. helyre elég, és visszaesést jelent a tavalyi 13. helyről.** A világtárgyattal idén közepes szintre (6,0) emelkedett (2018: 5,9), miközben Magyarország pontszáma stagnál.
- **A magyar dolgozók alig több mint negyede (27 százalék) takarít meg rendszeresen,** ami messze elmarad a 39 százalékos világtárgyattól. Ugyanakkor biztató, hogy csaknem a harmaduk (30 százalék) tervez ilyesmit, miközben a világtárgyattal e tekintetben csupán 18 százalék (ötből kevesebb, mint egy).
- **A magyar dolgozók mindössze hét százaléka rendelkezik „nyugdíjstratégiával”, vagyis írott nyugdíjtervvel.** Csaknem a felüknek (46 százalék) van nem írásos tervük. Ötből kettő azonban semmilyen nyugdíjtervvel nem rendelkezik.
- **A magyar dolgozók negyede nem rendelkezik semmilyen tartaléktervvel arra az esetre, ha a nyugdíjkorhatár elérése előtt munkaképtelenné válna.** Ez alatta van a 35 százalékos világtárgyattal.
- **A magyarok a világtárgyattal kissé kevésbé hajlamosak egészséges életmódot folytatni.** 58 százalékuk kerül az olyan káros szokásokat, mint a túlzott alkoholfogyasztás és a dohányzás (világtárgyattal: 60 százalék), és 43 százalékuk veszi komolyan az egészségét, vagyis jár rendszeresen orvosi felülvizsgálatra (világtárgyattal: 47 százalék).
- **A magyaroknak csupán negyede (24 százalék) ad helyes választ mind a három pénzügyi ismereti kérdésre.** A pénzügyi jártasságot mérő „Három Nagy” kérdést dr. Annamaria Lusardi és dr. Olivia S. Mitchell dolgozta ki, és a kamatokat, az inflációt és a kockázatot érintik. A pénzügyi jártasság a nők, a millenniumi generáció és a legfeljebb középfokú végzettséggel rendelkezők (egyformán 19 százalék), valamint az alacsony jövedelműek körében (16 százalék) a legalacsonyabb.
- **Az idős kori otthonkiegészítők közül az orvosi műszereket (39 százalék) és a segélyhívó pánikgombot (38 százalék) tartják a legfontosabbnak.** Az idősek saját otthonban maradását mind érzelmileg, mind a függetlenség megőrzése szempontjából fontosnak tartják.
- **A magyarok szerint az idősbarát közösség legfontosabb jellemzői a megfizethető megélhetés (67 százalék), a minőségi egészségügyi ellátás és kórházak rendelkezésre állása (56 százalék) és a szabadidős és rekreációs tevékenységek (50 százalék).** A foglalkoztatás lehetősége 25 százalékkal a lista végére szorult (világtárgyattal: 24 százalék).

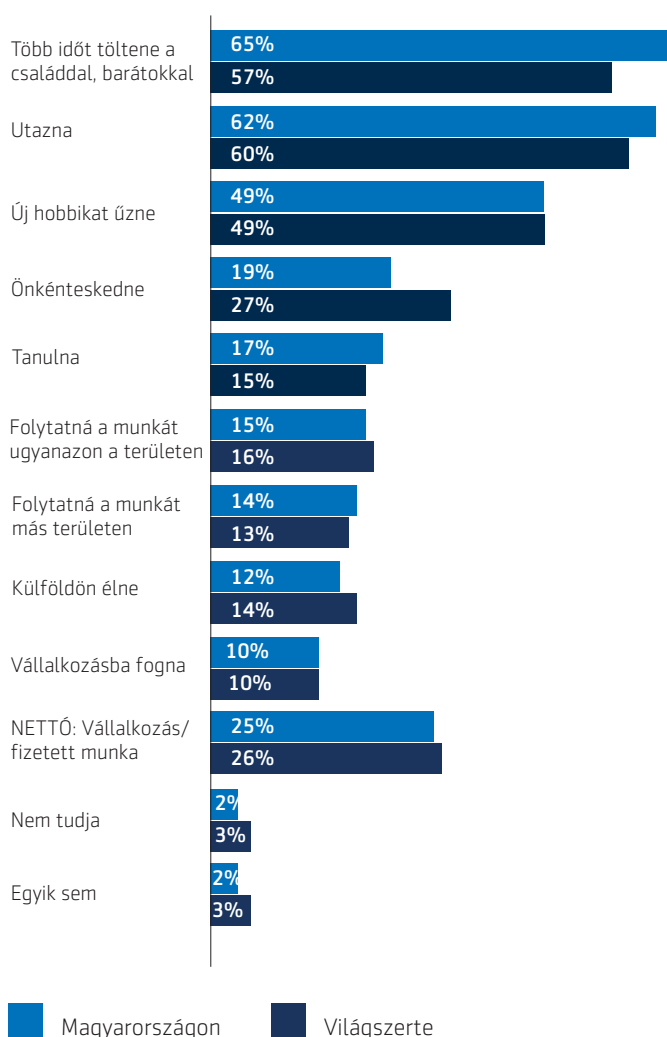
- **A magyar dolgozók 16 százaléka (hatból egy személy) nyilatkozik úgy, hogy olyan rugalmas nyugdíjazási lehetőség áll a rendelkezésére, ami alapján a nyugdíjkorhatár betöltése után is alkalmazásban maradhat.** Ugyanakkor csak 12 százaléknak van lehetősége továbbképzésen, oktatásban való részvételre.
- **A magyarok a nyugdíjjövedelmük több mint felét (54 százalékat, a világtágnak megfelelően) az államtól várják.** Huszonkilenc százalékat a saját megtakarításaikból és befektetéseikből, míg 16 százalékat a munkaadójuktól remélik.
- **Ötből két magyar úgy véli, hogy a növekvő társadalombiztosítási kiadásokat az adók emelésével kell finanszírozni** (40 százalék a 34 százalékos világtággal szemben). Tíz százalék szerint az államnak csökkentenie kellene a társadalombiztosítás kiadásait (világtálag: 16 százalék).

1. rész: A nyugdíj jövője

Az egészségügyi ellátás, a táplálkozás, és az egészségvédelmi és biztonsági előírások javulása folytán világszerte meghosszabbodott az emberi élettartam, ami új életszakasszal ajándékozta meg az emberiséget: a nyugdíjas korral. A magyarok élvezni szeretnék a nyugdíjas kor által biztosított szabadidőt. Hatvanöt százalékuk több időt tervez tölteni a családjával és barátaival, 62 százalék pedig utazni szeretne. A magyarok a világátlagnál kevésbé hajlamosak önkéntes munkát vállalni (19 százalék 27 százalékkal szemben). Az önkéntes munka Magyarországon viszonylag új jelenség, amit multinacionális vállalatok igyekeznek meghonosítani a volt szocialista országokban. Az egyik fő oka annak, hogy a magyarok más országok lakóihoz képest kevésbé vállalkoznak önkéntes munkára tehát az, hogy a kormányzati szerveknek nincs meg az infrastruktúrája vagy a belső késztetése önkéntesek igénybevételére.¹

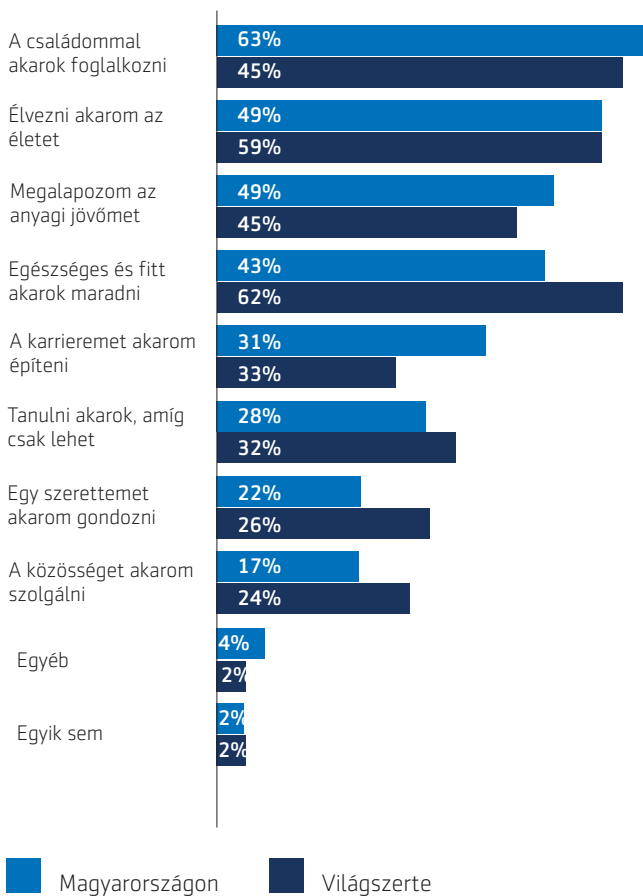
1. ábra: A magyarok nyugdíjas kori vágyainak listáját a családdal és barátokkal töltött több idő, az utazás és az új időtöltések vezetik

A magyarok életcéljai nagyjából megegyeznek a nyugdíjas kori vágyaikkal. Többek szeretnének törődni a családjukkal (63 százalék), gondoskodni szeretnének jövőbeli anyagi biztonságukról (49 százalék) és élvezni szeretnék az életet (49 százalék). A magyarok a kutatásban részt vevő más országok lakóihoz képest többre értékelik a családdal töltött időt.

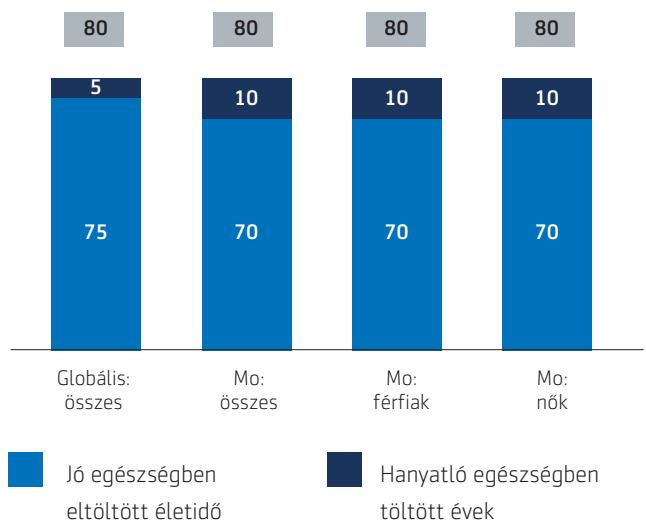

2. ábra: A magyarok három legfontosabb életcélja a család, a jövő anyagi megalapozása és az élet élvezete

A magyar férfiak és nők egyaránt 80 éves medián életkort várnak, amiből 70-et remélnek jó egészségben eltölteni. Miközben a nők átlagos várható élettartama Magyarországon 80 év, a férfiaké csupán 73, vagyis lehetséges, hogy a férfiak túlbecsülik az élettartamukat.² Világátlagban az emberek 80 éves medián életkort várnak, amiből 75-öt remélnek jó egészségben eltölteni. A magyarok arra számítanak, hogy kétszer annyi ideig fognak betegeskedve élni, mint más országok lakói. A magyarok egészségi állapota alatta van a világtátlagnak: a nem fertőző betegségek (krónikus betegségek, mint a szív és érrendszeri elváltozások, a rák és a légzőszervi betegségek) világszerte a halálozások 71 százalékát okozzák. Magyarországon ez az arány megdöbbentő módon 94 százalék.^{3,4} A nemzedékek között is nagy különbségek mutatkoznak. A baby boom idején született magyarok arra számítanak, hogy hosszabb ideig (78 éves korukig) élhetnek jó egészségben, míg a millenniumiak csak 66 egészségben töltött évet remélnek.

3. ábra: A magyarok 80 éves medián életkort várnak, amiből 70-et remélnek jó egészségben eltölteni

51%

A magyarok 51%-a tart az idős kori elszegényedéstől.

54%

A magyarok 54%-a tart az idős kori betegeskedéstől.

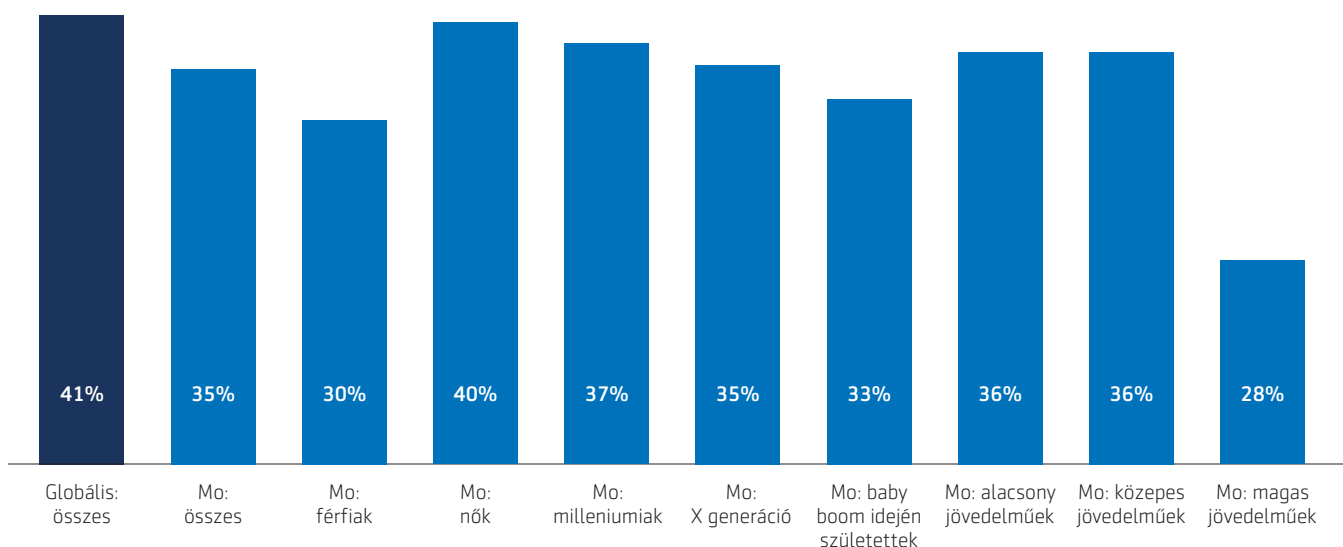

Figyelembe véve a magyarok rosszabb egészségi állapotát, nem meglepő, hogy a romló egészség Magyarország legnagyobb idős kori aggodalma (54 százalék). Ezt követi az elszegényedés (51 százalék), amitől sokkal jobban tartanak a magyarok, mint a globális átlag (40 százalék). Ahogy az emberek egyre tovább élnek, a nyugdíjas korra félretett pénz elégséges volta és az egészség megőrzése egyre kritikusabbá fog válni.

Gondot jelent ugyanakkor, hogy Magyarországon nehéz megbecsülni a várható nyugdíjjövedelmet. A nettó nyugdíjjövedelem bonyolult kalkuláció eredménye: szerepel benne a bruttó (adókkal korrigált) munkabér, amit az aktuális árszintre inflálunk, így kapunk egy átlagot, amit aztán megszoroznak a munkában töltött évek számán alapuló „nyugdíjszoróval”. A sokféle elem bonyolultsága a nyugdíj értékének megállapítását nehezíti. Végül soron az egyén csak nagy nehézségek árán alkothat fogalmat arról, hogy idős korában lesz-e elegendő pénze a megélhetésre.

Ez a kettős aggodalom az időskori egészséggel és megélhetéssel kapcsolatban erősen megterheli az embereket. A magyarok harmincöt százaléka állítja, hogy legalább havonta aggodalommal tölti el őket a nyugdíjra való hosszú távú felkészülés. Ez elmarad a 41 százalékos világátlagtól, ugyanakkor ezen belül Magyarországon a nők jobban aggódnak, mint a férfiak (40 százalék, illetve 30 százalék). Magyarországon a nők átlagosan kevesebb nyugdíjban részesülnek, mint a férfiak. 2018-ban a nők átlagos öregségi nyugdíja 17.000 forinttal volt alacsonyabb a férfiakénál.⁵ Mivel a nők átlagos várható élettartama meghaladja a férfiakét, a hosszú távú anyagi felkészülés különösen nagy stresszt jelent a számukra.

4. ábra: A magyarok több mint egyharmadát aggasztja legalább havonta egyszer a nyugdíjas korra való hosszú távú anyagi felkészülés

■ A nyugdíjas korra való hosszú távú anyagi felkészülésre havonta legalább egyszer aggodalommal gondolók

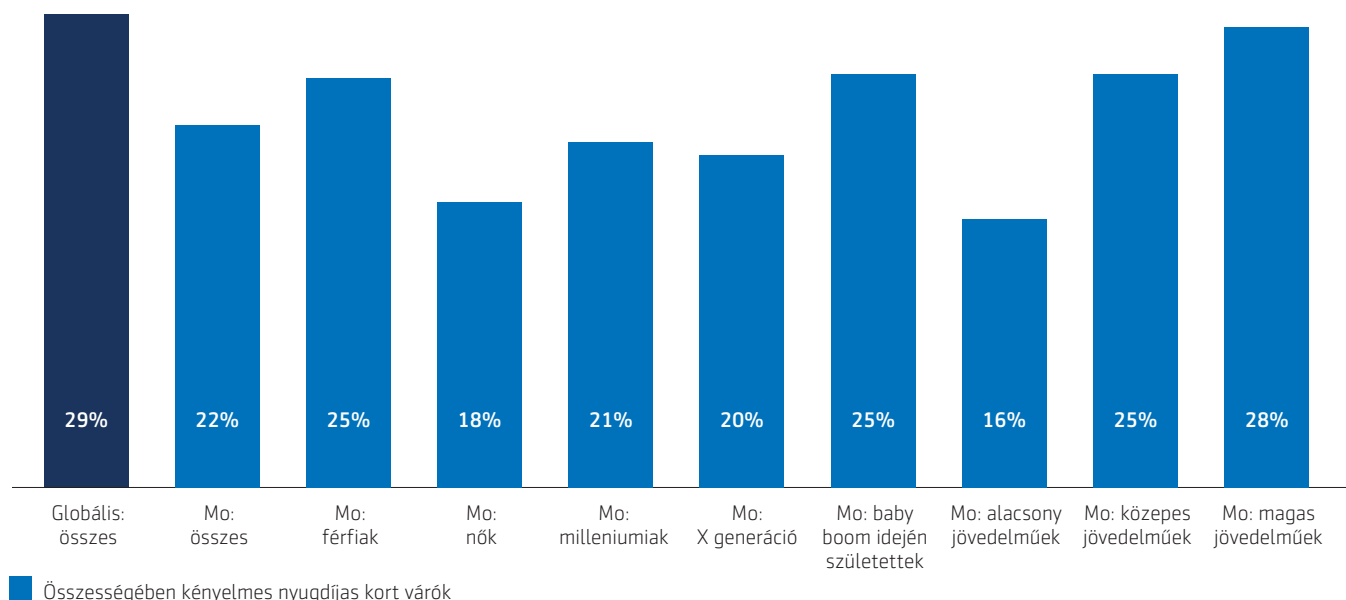
2. rész: Az ideális nyugdíjkonstrukció újragondolása

A piacgazdaság térhódításával az elmúlt évtizedek során jelentősen megváltozott a nyugdíj képe Magyarországon. A karrierutak és lehetőségek bővülése, a népesség öregedése és a nyugdíjrendszer szerkezetét érintő törvényi szabályozás változása az 1990-es évek eleje óta komoly eltolódást eredményezett abban, hogy az emberek milyen módon és milyen eszközökkel készülnek a nyugdíjra. A hárompilléres nyugdíjrendszer 1997-es bevezetése, majd a második, magánpillér 2010-es beolvasztása az állami első pillérbe a nyugdíjjövedelem különféle forrásait hozta létre.

A magyar dolgozók nem különösebben biztosak benne, hogy nyugdíjas korukban majd kényelemben élhetnek (22 százaléuk gondolja így a 29 százalékos világtátlaggal szemben). Az alacsony jövedelműek a legkevésbé magabiztosak (16 százalék). A magyarok nyugdíjjövedelmének legnagyobb hányadát az állami, ellátással meghatározott rendszer szolgáltatja. Ám hogy ez miként fog alakulni, azzal kapcsolatban nagyok a generációk közötti nézeteltérések. A baby boom idején születettek a nyugdíjjövedelmük 70%-át várják az államtól, míg a millenniumiak csupán a 42%-át, amiben valószínűleg nagy szerepet játszik a nyugdíjszolgáltatással kapcsolatos várakozások jelentős módosulása.

Magyarország mérsékelt, a nyugdíj előtti jövedelem 67 százalékát kitevő helyettesítési rátával rendelkezik.⁶ Ez azonban korántsem garantál biztos nyugdíjvédelmet mindenki számára. Az Európai Bizottság kutatása azt találta, hogy a szegénységgel fenyegetett nyugdíjasok száma Magyarországon számottevően megnőtt a globális pénzügyi válság óta: a 2010-es 4 százalékról 2018-ra 10 százalékra ugrott.⁷

5. ábra: A magyar dolgozók negyede sem gondolja, hogy kényelmes nyugdíjas kora lehet

Más vizsgált országokkal szemben a magyarok úgy érzik, hogy a kényelmes nyugdíjas évek biztosításáért az állam, nem pedig az egyének a felelősek. Bár akadnak olyan magán megtakarítási eszközök, amelyek ösztönzik a hosszú távú megtakarítást, ezek használata viszonylag alacsony szinten áll annak ellenére, hogy a munkaerőhiány miatt növekszik az elkölthető jövedelem. Azzal együtt is, hogy az állami rendszer folyamatosan változik, fejlődik, többet kellene tenni annak érdekében, hogy a dolgozókat rávegyék a nem is olyan egyszerű pénzügyi döntések meghozatalára, a nyugdíjas korra való tervezésre és az arról való gondoskodásra, hogy az egészségük és a pénzüik kitartson az egyre hosszabbra nyúló nyugdíjas évek végéig.

Az Aegon Nyugdíj-felkészültségi Index és az egyének szerepe

Az egyén szerepe a nyugdíjas korra való felkészülésben egyre fontosabbá válik. Az Aegon Nyugdíj-felkészültségi Index (ARRI) immár nyolcadik éve méri a dolgozók nyugdíjtervezésének szintjét azzal párhuzamosan, hogy ez a felelősség fokozatosan átszáll az egyénekre. Az ARRI egy éves pontszámot ad ki a megkérdezettek hat kérdésre adott válaszai alapján. Ezek közül három tágabb értelemben véve a hozzáállást (1-3. kérdés), három a magatartást (4-6. kérdés) vizsgálja. A kérdéseket az alábbi ábra szemlélteti.

Milyen tényezőkből adódnak az ARRI megállapításai?

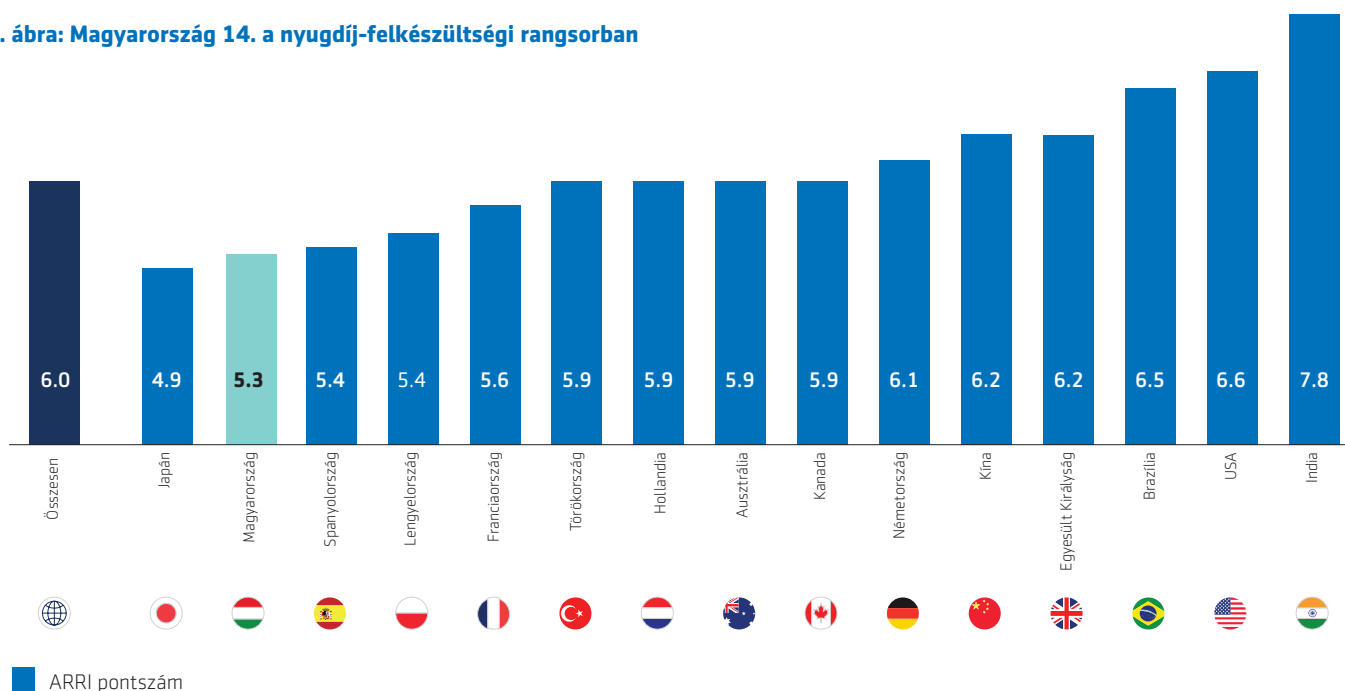
Az ARRI 0-tól 10-ig terjedő skálán méri a nyugdíjfelkészültséget. Magas pontszám a 8-10, közepes pontszám a 6-7,9, és alacsony pontszám a 6 alatti. (Az ARRI-val és módszertanával kapcsolatos további információkért tekintse meg az 1. függeléket.)

Magyarország ARRI pontszáma alacsony, 5,3, amivel 14. a rangsorban, visszaesve a tavalyi 13. helyről. A világátlag eközben közepes szintre emelkedett (6,0 szemben a 2018-as 5,9-del). Magyarország pontszáma nem változott. Az ARRI pontszámot adó hat tényező közül Magyarország a világátlaggal egy szinten van a személyes nyugdíjtervek kidolgozottsága és a várható nyugdíjas kori jövedelempótlás mértéke tekintetében. A nyugdíjtervezéshez szükséges pénzügyi jártasság tekintetében pedig még jobban is áll, mint a világátlag.

Van azonban két terület, ahol Magyarország pontszáma jóval a világátlag alatt van, és alacsony helyezése is ide vezethető vissza. Ezek a pénzügyi nyugdíjtervezéssel kapcsolatos tudatosság és a kellő mértékű megtakarítás. Ezek az egymással összefüggő tényezők valószínűleg a magyar nyugdíjrendszerből fakadnak. Mivel a társadalombiztosítás hosszú ideje tartósan gondoskodik egy mérsékelt jövedelempótlási arányról, Magyarországon nem vert gyökeret a pénzügyi nyugdíjtervezés és az ennek megfelelő megtakarítás olyan mértékben, mint ahogyan azt más országokban látjuk. Ki kell alakulnia egy megtakarítási kultúrának, ami arra ösztönzi a dolgozókat, hogy tervezéssel és megtakarítással gondoskodjanak egy lehetőség szerint kényelmes megélhetést biztosító majdani nyugdíjjövedelemtől, miközben a társadalombiztosítási ellátásokra való jogosultságukat is megőrzik idősebb éveikre. A nyugdíjtakarékosság alább bemutatott öt alappillére lehetőséget teremt e cél elérésére.

6. ábra: Magyarország 14. a nyugdíj-felkészültségi rangsorban

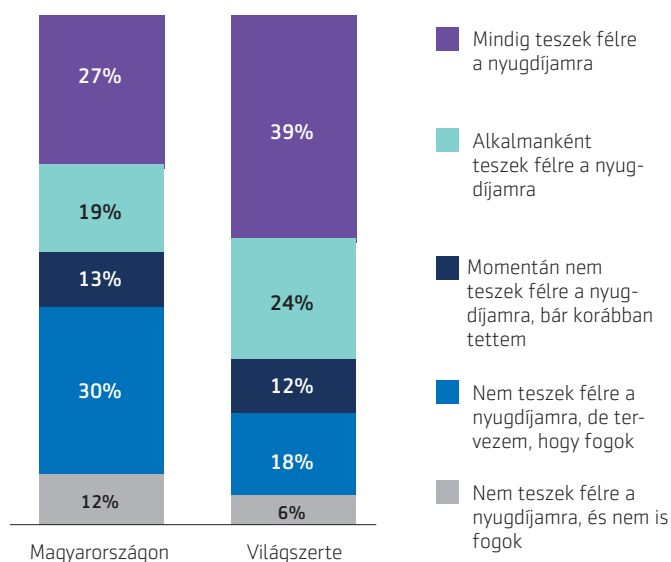

A nyugdíj-megtakarítás Aegon-féle öt alappillére

1 | Korán kezdj el takarékoskodni, és életmódszerűen rakosgass félre!

A magyar dolgozók alig több mint negyede (27 százalék) rendszeres megtakarító. Ez sokkal kevesebb, mint a 39 százalékos világátlag. Ugyanakkor biztató, hogy bár momentán jelentős részük nem tesz félre, tervezik, hogy a jövőben takarékoskodni fog (30 százalék, miközben a világátlag 18 százalék). Az életmódszerű takarékoskodás a legbiztosabb út a nyugdíjtartalékok felhalmozásához. Aki fiatalon kezdi, teljes mértékben részesül a kamatos kamat előnyeiben. Aggasztó, hogy a magyar dolgozók nyolcada (12 százalék) soha nem tett még félre a nyugdíjára, és nem is tervez ilyesmit. Saját megtakarítás híján ezek a dolgozók teljes mértékben más forrásokra, például a társadalombiztosításra lesznek utalva.

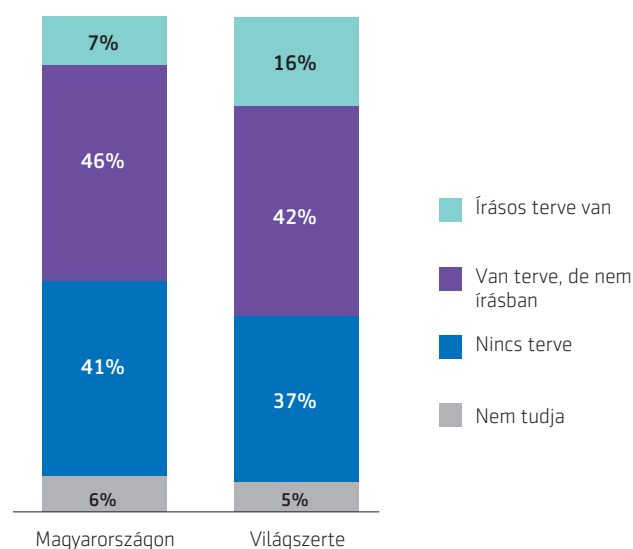
7. ábra: A magyar dolgozók alig több mint negyede tesz félre rendszeresen a nyugdíjára

2 | Készíts írott nyugdíjstratégiát!

A magyar dolgozók mindössze hét százaléka rendelkezik „nyugdíjstratégiával”, vagyis írott nyugdíjtervvel. A felmérésben csak Japán szerepelt rosszabbul (5 százalék). A magyar dolgozók csaknem felének (46 százalék) van nem írásos terve. Ötből kettő azonban semmilyen nyugdíjtervvel nem rendelkezik. A nyugdíjterv írásba foglalása nagyobb súlyt kölcsönöz a folyamatnak, és segít a dolgozónak átgondolni, vizualizálni, hogy mennyi pénzre is lesz szüksége.

8. ábra: A magyar dolgozók mindössze hét százaléka rendelkezik „nyugdíjstratégiával”, vagyis írott nyugdíjtervvel

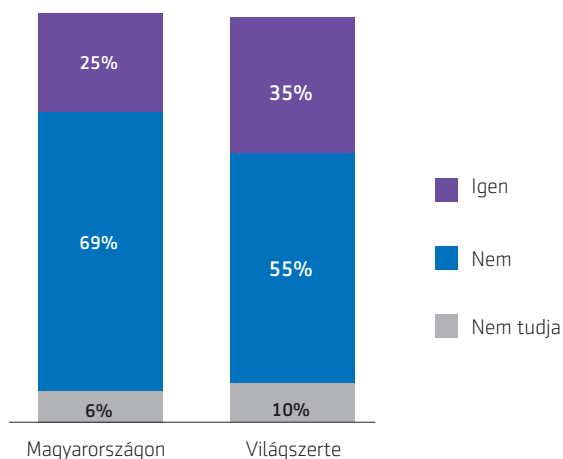

3 | Készíts tartaléktervet!

A magyar dolgozók negyede (25 százalék) nem rendelkezik semmilyen tartaléktervvel arra az esetre, ha a nyugdíjkorhatár elérése előtt munkaképtelenné válna. Ez alatta van a 35 százalékos világátlagnak. Ezt az adatot azzal összefüggésben érdemes vizsgálni, hogy a jelenlegi nyugdíjasok hogyan hagyták abba a munkát: ötből kettő (39 százalék) a tervezettnél korábban ment nyugdíjba, ami megfelel a globális értéknek. A karkedvezményes nyugdíjba vonulás legfőbb oka világszerte csakúgy, mint Európában a megrendült egészség (34, illetve 39 százalék). Magyarország sem kivétel ez alól.

Magyarországon a nyugdíjkorhatár a jelenlegi 63 évről 2022-re 65 évre emelkedik, aminek eredményeként nagyobb lesz az esélye, hogy egy dolgozó idő előtt kényszerül nyugdíjba az egészségi állapota miatt. Elengedhetetlen tehát, hogy az egyének felkészüljenek arra az eshetőségre, hogy idő előtt kell abbahagyniuk a munkát

9. ábra: A magyar dolgozóknak csupán a negyede rendelkezik tartaléktervvel

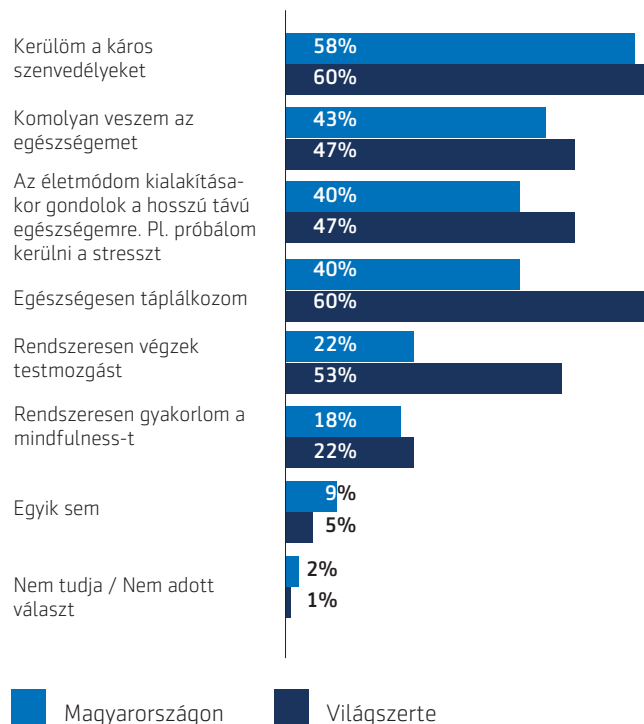

4 | Válts egészséges életmódra!

A fittség és az egészség megőrzése azt is jelenti, hogy a dolgozók tovább dolgozhatnak, és hosszabb ideig gyarapíthatják nyugdíj-megtakarításaikat. Amikor pedig eléri a nyugdíjkorhatárt, aktív nyugdíjas korban lehet részük, és kevesebbet kell költeniük egészségügyi ellátásra. A magyarok a világátlagnál kevésbé hajlamosak egészséges életmódot folytatni. 58 százalékuk kerül az olyan káros szokásokat, mint a túlzott alkoholfogyasztás és a dohányzás (világátlag: 60 százalék), és 43 százalékuk jár rendszeresen orvosi felülvizsgálatra (világátlag: 47 százalék). Amiben a magyarok különösen elmaradnak, az az egészséges táplálkozás (40 százalék; világátlag: 60 százalék) és a rendszeres testmozgás (27 százalék; világátlag: 53 százalék).

Az egészségesebb életet élő emberek tovább maradnak munkaképesek, így jobban felkészülhetnek a nyugdíjra is. Becslések szerint Magyarország 2015-ös teljes (rokkantságra korrigált életévekben mért) betegségterhének közel a 40 százaléka volt betudható az egészségtelen életmódnak.⁸

10. ábra: A magyarok minden tekintetben a világátlag alatt teljesítenek az egészséges életmód szempontjából

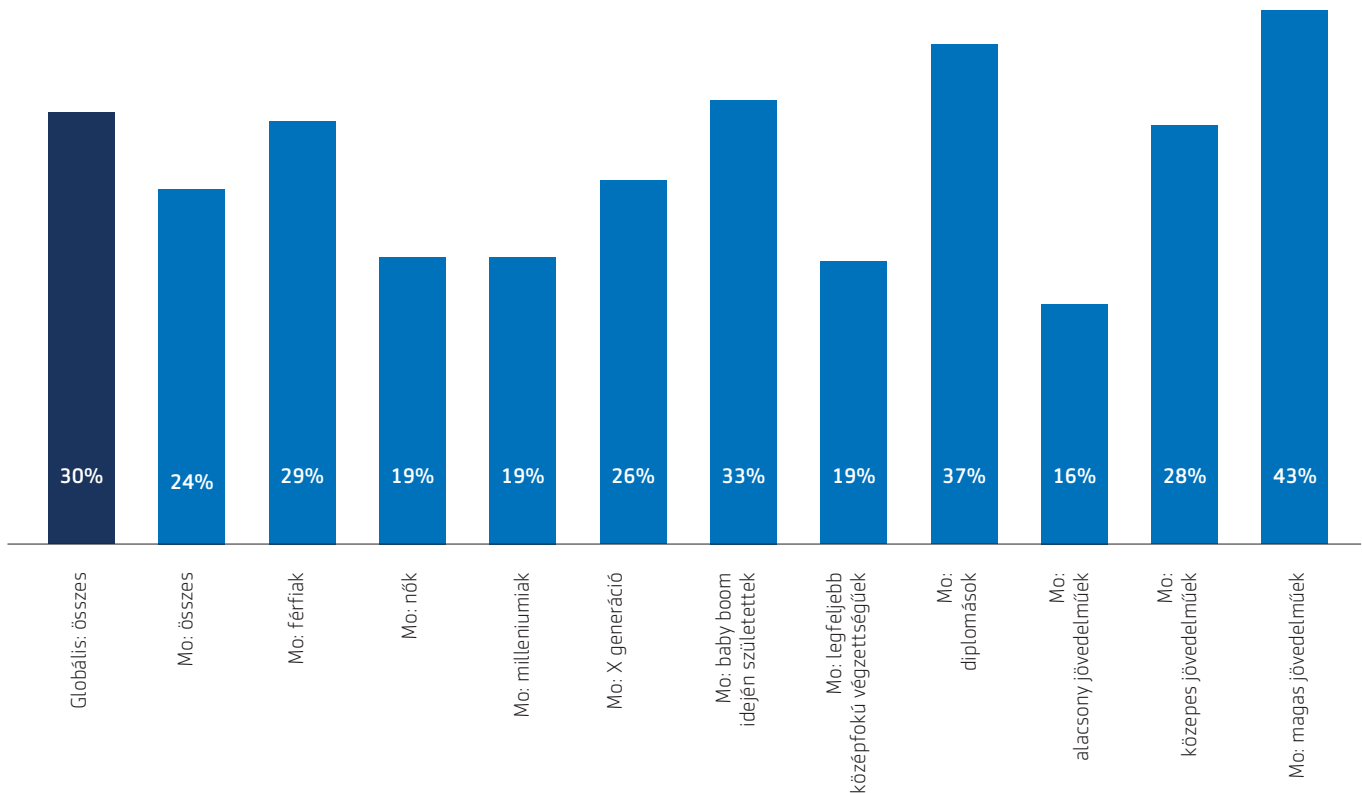

5 | Barátkozz meg az élethosszig tartó tanulással!

Ahogy a pénzügyi tervezés egyre inkább az egyén feladatává válik, elengedhetetlen, hogy a dolgozók jártasak legyenek a pénzügyekben, képesek legyenek kérdezni és megalapozott anyagi döntéseket hozni. A kutatás a dr. Annamaria Lusardi és dr. Olivia S. Mitchell által 2004-ben kidolgozott keretmódszertan alapján méri 15 ország lakóinak pénzügyi jártasságát. Lusardi és Mitchell megalkotta a „Három Nagy” kérdést, amelyek azt mérik, mennyire vannak tisztában az emberek a kamatos kamat, az infláció és a kockázat diversifikálása fogalmával (lásd 2. függelék). Kérdéseik nem az emberek saját bevallására támaszkodnak, hanem a tényleges tudást vizsgálják. A felmérés alátámasztja Lusardi és Mitchell kutatási eredményeit, amelyek szerint világszerte alacsony az emberek pénzügyi jártassága, tízből mindössze hárman (30 százalék) tudnak mind a három kérdésre helyes választ adni. Magyarországon ez az arány azonban csak 24 százalék.

Van néhány nagyobb kockázatú csoport, akik az országos átlagnál is rosszabb eredményt érnek el a teszten: a nők, a milleniumiak, a legfeljebb középfokú végzettséggel rendelkezők (egyformán 19 százalék), és az alacsony jövedelműek (16 százalék). Mivel hosszú távú megtakarítások formájában kénytelenek lesznek legalább részben függetleníteni magukat az állami nyugdíjtól, nagyon fontos, hogy a dolgozók jól megértsék a pénzügyek alapjait. Történnek is lépések ebbe az irányba Magyarországon a pénzügyi jártasság fiatalabb kortól való elsajátítása érdekében, hiszen a Nemzetgazdasági Minisztérium 7. és 10. osztály között minden iskolában bevezeti a pénzügyi ismeretek oktatását.⁹

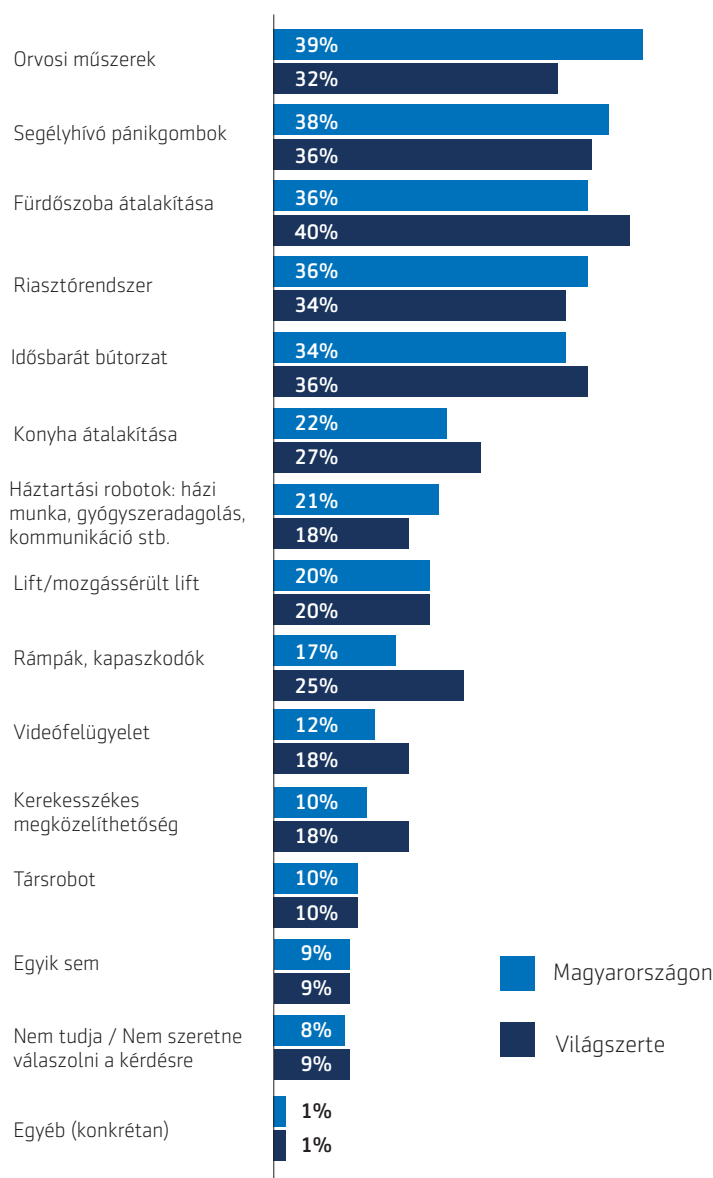
11. ábra: A magyarok negyede ad helyes választ mind a három pénzügyi ismereti kérdésre

3. rész: Idősbarát közösségek

Az otthonhoz kötődés nem csupán érzelmileg fontos tényező az idősök számára, hanem az önállóság megőrzésében is segít. Különösen érvényes ez Magyarországon, ahol a saját otthonnal rendelkezők aránya Európában a legmagasabbak között van (85 százalék azoknak az aránya, akik jelenleg törlesztik vagy már törlesztették az általuk felvett jelzálogkölcsönt).¹⁰ Az idősebb népesség körében több mint 90 százalék a saját ingatlanban lakók aránya.¹¹ Arra a kérdésre, hogy idősebb korban milyen eszközöket, berendezéseket tartanak fontosnak az otthonukban, a magyarok elsősorban az orvosi műszereket (39%) és a vészhelyzeti segélyhívásra szolgáló pánikgombokat (38%) jelölték meg.

12. ábra: A magyarok elsősorban az orvosi műszerek és a segélyhívó pánikgombok rendelkezésre állását, valamint a fürdőszoba átalakítását tartják fontosnak idős korban

Az idősbarát közösség létrehozása szempontjából, azzal összefüggésben a magyar válaszadók a megfizethető megélhetést (67%), a hozzáférhető színvonalas egészségügyi, illetve kórházi ellátást (56%), valamint a szabadidős, rekreációs tevékenységek elérhetőségét (50%) helyezték a lista élére. A megélhetés költsége nyugdíjas korban az időskori életre alkalmassá tett otthon, illetve az átköltözés költségének függvénye is lehet. Ami a színvonalas egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést illeti – ami a magyarok véleménye szerint az idősbarát közösség létrehozásának szükséges feltétele –, érdemes egy közelebbi pillantást vetnünk az ország egészségügyi ellátó rendszerére.

Az általános egészségügyi ellátás az állam által finanszírozott rendszerben működik, de fontos megjegyezni, hogy az egy főre jutó ilyen célú kiadás (1.428 euró – vásárlóerő-paritáson számolva) csupán mintegy fele az európai uniós átlagnak (2.797 euró), és a költségek egy harmadát a betegek zsebből fedezik.¹² Az idősbárát közösség fenntartása országszerte magas színvonalú ellátást tesz szükségessé az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos személyes ráfordítások csökkentése és végeredményben az időskori aggodalmak elosztatása érdekében.

Említést érdemel ezen kívül, hogy a munkalehetőségek rendelkezésre állása jobbra a lista alján szerepel: mindössze 25 százalék (globálisan pedig csak 24 százalék) tartotta fontosnak kiemelni ezt a tényezőt. Ez annál is inkább érdekes, mivel a válaszadók világszerte tudatában vannak, hogy az életkor kitolódásával az embereknek a jövőben tovább kell majd dolgozniuk, tehát nyugdíjas korban is folytatniuk kell a munkát. A későbbi nyugdíjba vonulást Magyarországon anyagi ösztönzéssel igyekeznek támogatni: azok, akik elérték a nyugdíjkorhatárt, több mint 20 éves jogviszonyuk van, és a nyugdíjkorhatár elérését követően még legalább 30 napig folytatják a munkát, minden ilyen 30 napos kiegészítő időszakra 0,5 százalékos nyugdíjemelést kapnak.¹³ 2019. januártól azok a munkaadók, akik nyugdíjas munkavállalót alkalmaznak a hiányzó munkaerő pótlására, mentesülnek a foglalkoztatásuk utáni közterhek fizetésétől. Ezeknek az intézkedéseknek a hatása azonban még várat magára, ami a magyarok nyugdíjas kori munkavégzésről való sikeres meggyőzését illeti.

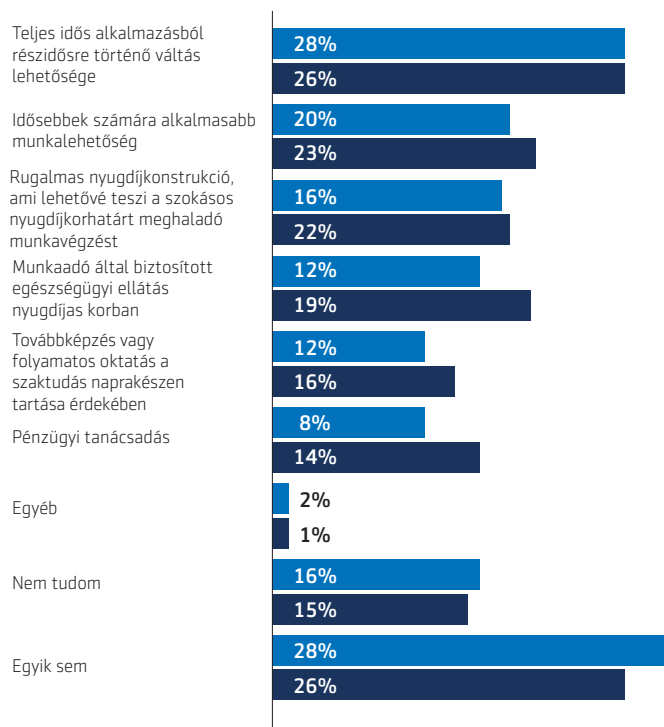
13. ábra: Az idősbárát közösség létrehozása szempontjából a magyar válaszadók elsődleges feltételként a megfizethető megélhetést és a hozzáférhető kórházi ellátást jelölték meg

Az, hogy egy nyugdíjas korú munkavállaló tudja-e folytatni a munkát a munkaadójától is függ. Magyarországon a felmérés tanúsága szerint a munkavállalóknak mindössze 16 százaléka rendelkezik olyan rugalmas nyugdíjkonstrukcióval, ami lehetővé teszi a számára, hogy a szokásos nyugdíjkorhatár elérését követően tovább dolgozhasson, és csupán 12 százaléknak van

lehetősége továbbképzésen vagy oktatásban részt venni, hogy szaktudását naprakészen tartsa. Ezek bizony riasztó számadatok, figyelembe véve egyrészt, hogy az emberek tovább élnek, és ezzel párhuzamosan tovább is kell dolgozniuk, hogy a hosszabbodó nyugdíjas évek költségeit fedezni tudják, másrészt hogy a kormány is szorgalmazza a nyugdíjas korúak munkavállalását. A teljes munkaidős foglalkoztatásról részmunkaidőre való váltás lehetőségétől eltekintve a magyarországi munkavállalóknak a globális átlagnál kevesebb olyan munkaadói segítség áll a rendelkezésére, ami megkönnyítené a nyugdíjba való szakaszos átmenetet.

14. ábra: Magyarországon a munkavállalók mindössze 16 százalékának a munkaadója támogatja, hogy a szokásos nyugdíjkorhatár elérését követően tovább dolgozhassanak a szakaszos átmenet érdekében

4. rész: Új megegyezés kimunkálása az állam és az egyének között

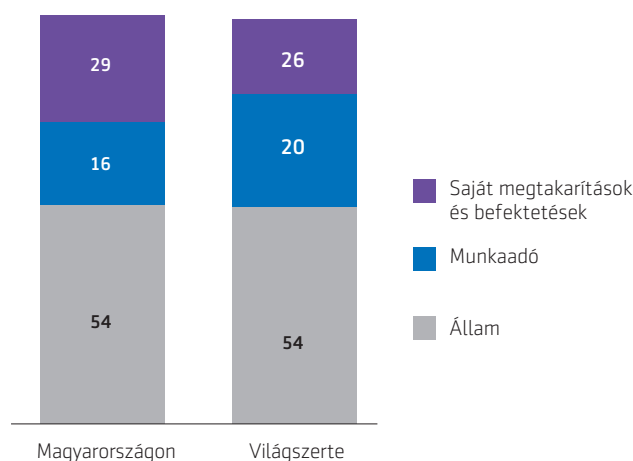
Magyarország lakossága előregedőben van: az egy nőre jutó szülések számával mért termékenységi ráta az 1975-ben mért 2,5-ről 2015-re 1,32-ra csökkent, míg a várható élettartam a kommunista korszak végén, 1990-ben mért 69 évről 2017-re 76-ra emelkedett.^{14,15} Az időskori függőségi ráta (a 65 év fölöttiek aránya a 15 és 64 év közöttiek számához képest) 2015-ben alig haladta meg az egy negyedet (27,5%). Az Eurostat előrejelzése szerint a függőségi ráta 2060-ra eléri az 53,2 százalékot¹⁶, ami tovább növeli a nyugdíj- és az egészségügyi ellátó rendszerre nehezedő nyomást.

A fentiekre tekintettel a kormány olyan intézkedéseket vezetett be, amelyek célja, hogy a családokat több gyermek vállalására ösztönözze. Az intézkedések között szerepel a négy vagy több gyermeket vállaló nők élethosszig való mentesítése a jövedelemadó-fizetés alól, az új házasoknak nyújtott 10 millió forintos hitel, amely 2 vagy 3 gyermek születése esetén részben vagy egészben leírható, a családiautó-vásárlás támogatása, megnövelt összegű gyermekgondozási támogatások, valamint a szülői szabadság intézményéhez hasonló munkahelyi távollét biztosítása a nagyszülők részére. Mindez azonban csak bizonyos idő elteltével eredményezi majd az átlagéletkor és a függőségi ráta csökkenését. Az előrejelzések 2050-re a magyar lakosság 16 százalékos fogyását prognosztizálják, miközben jelentős előregedéssel is számolnunk kell. 2050-re a 80 év fölöttiek aránya a jelenlegi 4,4 százalékról várhatóan 11 százalékra nő.¹⁷

Ez komoly nyomás alá helyezi majd a társadalombiztosítási rendszert fenntartó aktív korú lakosságot, és jelentős mértékben befolyásolja a nyugdíj-, valamint az egészségügyi és a szociális ellátó rendszer finanszírozását. Miközben fokozottabb gondoskodást igényel az egyénektől, azt a kérdést is felveti, hogy a közösségek és az épített környezet mennyire képesek megbirkózni az időskorúak számának ilyen nagyarányú megemelkedésével.

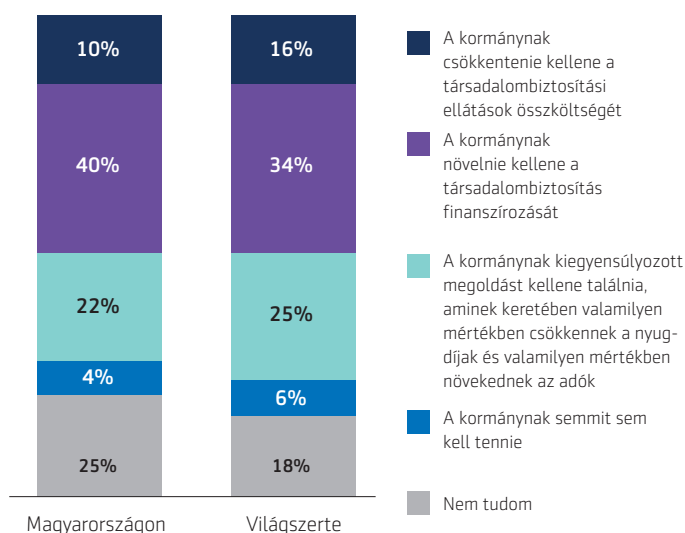
Magyarországon az emberek nyugdíjjövedelmük több mint felét várják az államtól (a pontos érték 54 százalék, a globális átlagnak megfelelő). Ezen túlmenően 29 százalékban saját megtakarításaikra és befektetéseikre, és 16 százalékban a munkaadójukra terveznek támaszkodni.

15. ábra: Az emberek nyugdíjjövedelmük több mint felét várják az államtól

A magyar lakosság zöme úgy véli, hogy a társadalombiztosítás növekvő kiadásainak fedezését az államnak a társadalombiztosítási rendszer részére nyújtott támogatás (40 százalék, míg a globális mérték 34 százalék) növelésével, az e célt szolgáló adóemelés révén kellene megoldania. Magyarországon az állami nyugdíjráfördítés az OECD-tagországok körében a legalacsonyabbak között van, bár az előrejelzések szerint 2070-re mintegy 3 százalékponttal növekedni fog.¹⁸ Magyarországon a globális átlagnál (16 százalék) kevesebben (10 százalék) gondolják úgy, hogy a kormányzatnak csökkentenie kellene a társadalombiztosítási ellátások összköltségét. E két pólus között a lakosság egy ötöde (22 százalék) egy kiegyensúlyozott megoldást tartana megfelelőnek, ami valamelyest csökkentené a nyugdíj mértékét, ugyanakkor valamilyen arányban emelné az adókat

16. ábra: A magyarok ötöde szerint a kormánynak növelnie kellene a társadalombiztosítás finanszírozását

A magyar kormány szerepe továbbra is jelentős: egyrészt a jelenlegi társadalombiztosítási rendszeren keresztül, másrészt az állam és polgárai közötti új megegyezés tágabb értelemben vett kimunkálásával, a szükséges mechanizmusok biztosítása révén képes segíteni az embereket nyugdíjas kori terveik valóra váltásában.

Bár kifejezett vállalati nyugdíjrendszerek nem állnak rendelkezésre, a munkaadói hozzájárulások fontos szerepet játszanak az állam és a munkaadók viszonyában. Hagyományos szerepükön, a járulékfizetésen túlmenően a munkaadók más módon is igyekeznek egyengetni dolgozóik útját a nyugdíj felé. A munkavállalók új generációinak egészséges életvitelét a munkahelyi juttatások folyamatos fejlődése támogatja, ami igen jelentős szerephez jut az aktív életszakasz lehetőség szerinti

meghosszabbítása és a megtakarítások felhalmozása terén. E törekvés találkozik a magyar munkavállalók elvárásaival is: 42 százalékuk nyilatkozik úgy, hogy örömmel venné az egészséges étkezési lehetőségeket a munkahelyén, míg 40 százalék szívesen részt venne a munkaadó által biztosított megelőző jellegű szűrővizsgálatokban és oltási programokban.

A munkahely keretei közül kilépve elmondható, hogy – amint azt a 3. részben már láthattuk – ha javítani kívánjuk az állampolgárok felkészültségét, akkor növelni kell a magyar lakosság megtakarításainak szintjét, és az egyént ösztönözni kell az önálló cselekvésre, hogy maga gondoskodjon saját nyugdíjas kori kényelméről. Ez a cél egy olyan szilárd pénzügyi szolgáltatási piac segítségével érhető el, amely kiterjedt termékskálával várja a nyugdíj előtt állókat. A mai munkavállalóknak olyan pénzügyi termékekre lesz szükségük, amelyek biztosítják, hogy nyugdíj-megtakarításaik életük végéig kitartsanak, és védelmet nyújtanak az olyan hosszú távú kockázatokkal szemben, mint a hosszú élettartam, az infláció és a befektetési kockázat

5. rész: Az új társadalmi közmegegyezés kimunkálása

Az Aegon korábbi években megjelent nyugdíj-felkészültségi jelentéseiben már kifejtettük, hogy új társadalmi közmegegyezésre van szükség annak érdekében, hogy öregedő társadalmunk polgárai anyagi biztonságban és jó egészségben tölthessék nyugdíjas éveiket. A következő ajánlásokkal az egyének, a munkaadók, a kormányzatok és az új társadalmi közmegegyezésben részt vevő egyéb partnerek törekvéseit kívánjuk támogatni a fentebb vázolt holisztikusabb megoldás érdekében, különös tekintettel az idősök otthonhoz kötődésére.

Az egyének

Megtakarítási terv készítése az elképzelt nyugdíjas élethez.

Onnantól kezdve, hogy átgondolja, hogyan szeretné tölteni a nyugdíjas éveit és milyen célokat szeretne megvalósítani, egészen addig, hogy miként képzei el az egészséges és aktív időskort, ki-ki részletes tervet készíthet, amelyben felvázolja, hogy pontosan mikor és hogyan kíván nyugdíjba vonulni, mik a konkrét céljai, hol kíván élni és mennyi pénzre lesz szüksége ahhoz, hogy mindezt megvalósítsa:

- *Tűzze ki nyugdíjas kori célját, és készítsen írásos tervet, amelyben figyelembe veszi a várt állami nyugdíj összegét és az ahhoz szükséges személyes megtakarításokat, hogy nyugdíjas éve alatt rendelkezésére álljon a kívánt jövedelem.*
- *Szánjon időt a pénzügyi alapismeretek megértésére és elsajátítására:* vegye igénybe a rendelkezésre álló online kalkulátorokat, és tanulmányozza a különféle tájékoztatókat a megtakarításokkal, a munkaadói és állami nyugellátásokkal, valamint az olyan befektetési termékekkel kapcsolatban, amelyek egy kívánt cél elérése érdekében kezelik megtakarításait és befektetéseit. Ha szükséges, a fentiekkel kapcsolatban pénzügyi szakembertől is kérhet iránymutatást, segítséget megtakarítási és befektetési stratégiája megtervezésében.
- *Korán kezdjen el takarékoskodni, és következetesen tegyen félre!* Ezt a célt a legegyszerűbben úgy érheti el, ha a fizetéséből vonják le rendszeresen a munkahelyi nyugdíjalapba fizetendő járulékot.
- *Legyen tartalékterve arra az esetre, ha a kívánt megtakarítást nyugdíjas korára nem sikerül elérnie.* Az élet- és rokkantsági biztosítások, valamint a súlyos betegségek (pl. rák) esetére kidolgozott fedezetek révén pótolható a váratlan események folytán kieső jövedelem.
- *Tartsa kordában az adósságait, és tartson külön megtakarítási számlát a váratlan eseményekkel kapcsolatos kiadásokra, hogy ne (vagy csak minimálisan) kelljen a*

nyugdíj-megtakarításaihoz nyúlania, ha muszáj törleszteni valamilyen tartozást, vagy vészhelyzet állna elő.

- *Éljen egészségesen és aktívan!* Az egészséges, aktív életmód segít, hogy elérje a nyugdíjas korára kitűzött célokat, egyszersmind csökkenti a munkából való kiesés esélyét rokkantság vagy betegség miatt; segít megelőzni, hogy idősebb korban tartósan gondozásra szoruljon, és ez által elkerülni a kapcsolódó költségeket.
- *Ne hagyja abba a tanulást! Tartsa naprakészen szaktudását.* A készségek frissen tartása és új ismeretek elsajátítása segít felkészülni a munkaerőpiaci változásokra, a megújuló, hosszabb életpályára.

A munkaadók

A munkaadók jelentős szerephez jutnak azért, hogy támogatják az egyént a biztonságban töltött nyugdíjas korra való felkészülésben:

- **Segítsék dolgozóik felkészülését a nyugdíjas korba való átmenetre a megfelelő felvilágosítással, és tegyék lehetővé számukra az átmenetet!** Tájékoztassák dolgozóikat, hogy milyen életkorban válnak jogosulttá a munkahelyi nyugdíj-megtakarítási program keretei között elérhető ellátásra, és miként tájékozódhatnak a társadalombiztosítási és egyéb állami ellátásokat illetően, a hagyományos nyugdíjkorhatárhoz közeledő munkavállalóknak pedig ajánlják a figyelmébe ezeket a tudnivalókat.
  - Csökkentett munkaterhelés biztosításával vagy más munkakörbe való áthelyezéssel *tegyék lehetővé dolgozóik számára, hogy szakaszosan, illetve fokozatosan vonuljanak nyugdíjba*, anélkül, hogy ez a nekik járó munkahelyi nyugellátásokat hátrányosan érintené.
  - A fogyatékkal élő munkavállalókhoz hasonlóan *legyenek tekintettel arra, hogy a kor előrehaladtával dolgozóik fizikai és szellemi teljesítőképessége korlátozottabb lesz*. Idősebb dolgozóik számára biztosítsanak például ergonomikus berendezéseket, gondoskodjanak a kijáratok és a mellékhelyiségek könnyű megközelíthetőségéről, a fokozottabb megvilágításról stb.

Támogassák dolgozóikat munkahelyi juttatásokkal az anyagi biztonság megteremtésében és egészségük megőrzésében.

- **Élethosszig tartó tanulás és készségfejlesztés:** tegyék lehetővé dolgozóik számára, hogy képességeiket továbbfejleszthessék, és új készségeket sajátíthassanak el, ezáltal felkészülhessenek a munkaerőpiaci változásokra, és pályájuk későbbi szakaszaiban is folytathassák az értékkeresést.
- **Életbiztosítás, rokkantsági biztosítás, tartós gondozási célú fedezet és egyéb biztosítások** a munkahelyen keresztül: a jövedelem pótló termékekhez a munkahely közreműködésével könnyebb lehet a hozzáférés, ráadásul ezek a pénzügyileg biztos lábakon álló nyugdíjkonstrukciók részét képező hogy

lehetőségek gyakorta a piaci feltételek mellett kínált hasonló termékeknel kedvezőbb áron állnak a dolgozók rendelkezésére.

- *Wellness és egyéb programok az egészséges, aktív életmód ösztönzése céljából*, például fitneszterem, mindfulness-képzés, valamint egészséges étkeztetés biztosítása.

A kormányzatok

A polgárok biztonságos és egészséges nyugdíjas életre való felkészülésének támogatása fontos kormányzati érdek, hiszen a segítségével csökkenthető a meghosszabbodott élettartam alatt biztosítandó nyugdíj- és egészségügyi ellátások folytán a költségvetésre nehezedő nyomás. A kormányzatok többek között az alábbi konkrét cselekvéssel segíthetik az egyént, hogy nyugdíjas éveit anyagi biztonságban, jó egészségben és aktívan tölthesse:

- **Gondoskodjanak a társadalombiztosítási ellátások fenntarthatóságáról** a hosszabb várható élettartam és a relatív értelemben (a munkaerőpiacra belépő munkavállalók számához viszonyítva) öregedő társadalom által megkövetelt reformok segítségével.
- **Hajtsanak végre munkaügyi és a munkahelyi ellátások szabályozását célzó reformokat** az idősebb munkavállalókra való tekintettel, és annak érdekében, hogy lehetővé tegyék számukra a szakaszos, illetve fokozatos nyugdíjba vonulást a nekik járó juttatások sérelme nélkül.
- **Írják elő a pénzügyi és egészségügyi alapismeretek belefoglalását az iskolai tantervekbe.** A megtakarítással, a befektetéssel és az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek iskolai keretek között történő elsajátítása segíthet megérteni az egészséges, aktív életmód és az anyagi biztonság időskorban sem elhanyagolható jelentőségét, és támogathatja az ilyen irányú felkészülést.
- **Várostervezési eszközökkel és infrastruktúra-reformok segítségével tegyék lehetővé az idősödő emberek számára, hogy továbbra is otthonukban élhessenek és aktívak maradjanak.** Ehhez olyan építési előírásokra, valamint körzet- és közlekedésfejlesztésre van szükség, ami a kor előrehaladtával, a fizikai hanyatlás beálltával sem kényszeríti az embereket otthonuk elhagyására, és megkönnyíti a számukra a munkahelyükre vagy például közösségi eseményekre való eljutást.
- **Az innováció és a technológiai fejlődés előmozdítása révén tegyék lehetővé az idősödő emberek számára, hogy továbbra is otthonukban élhessenek.** Ösztönözzék az idősebb generációkat szolgáló technológiai és termékfejlesztést, és ezzel összefüggésben csökkentsék a szabályozásból fakadó terheket.
- **Alakítsanak ki pozitív képet az öregedésről, és népszerűsítsék az idősbarát kultúrát.** Járjanak élen az idősök és a nyugdíjasok társadalmi megítélésének formálásában, hogy pozitív kép alakuljon ki az öregedéssel kapcsolatban, és teremtsenek idősbarát kultúrát.

Különböző programokon és szakpolitikai intézkedéseken keresztül hangsúlyozzák az idősök értékét a gazdaság és a társadalom számára, és ez által biztosítják a társadalomba való teljes körű beilleszkedésüket.

A pénzügyi, az orvosi és az oktatási szakma, a közösségek

A pénzügyi és az oktatási szakma képviselői, valamint a különböző közösségek mint szociális partnerek feladata, hogy tájékoztassák az embereket, és segítsék őket a pénzügyek megértésében és a változó világhoz alkalmazkodó, holisztikus szemléletű nyugdíjtakarékossági megoldások kialakításában.

- **Az alapvető pénzügyi ismereteket oktassuk iskolai keretek között:** Az iskola hangsúlyozza ki a korán kezdett és következetes nyugdíjcélú takarékoskodás szükségességét, és más módon is segítse elő a változó világhoz való alkalmazkodást.
- **A pénzügyi szakma képviselői mutassanak utat, hogy a kitűzött célok hogyan érhetők el:** Segítsenek ügyfeleiknek írásos nyugdíjstratégiát és pénzügyi tervet, valamint tartaléktervet kidolgozni, hogy elejét lehessen venni a nyugdíj-megtakarítások idő előtti elköltésének, és hosszú távon biztosítani lehessen a felmerülő költségek fedezetét.
- **Az emberek készítsenek végrendeletet, egészségügyi ellátási nyilatkozatot és meghatalmazást:** A tervezés részeként elő kell segíteni, hogy az emberek előre rendelkezzenek a pénzügyeiket és az orvosi ellátásukat illetően arra az esetre, ha utóbb erre szellemileg már nem lennének képesek, illetve elhunynának.
- **Az orvosi és az oktatási szakma képviselői, valamint a különböző közösségek segítsék az egyént az egészségügyi alapismeretek elsajátításában:** Tanítsák meg az embereknek, hogyan táplálkozzanak egészségesen és kiegyensúlyozottan, és hívják fel a figyelmet a mozgás és a testgyakorlás fontosságára. Aki már fiatal korban az egészséges és aktív életmódot választja, az később nagyobb eséllyel kerül el az idős embereket gyakorta sújtó nem fertőző betegségeket, amilyen például a cukorbetegség vagy a szívbetegség, és tovább tud aktív maradni.

1. Az ARRI módszertana

A 14.400 főből álló munkavállalói mintán alapuló 2019-es ARRI-t a nyugdíjtervezéssel kapcsolatos hozzáállás és magatartás mérésére dolgoztuk ki. A kérdőívben hat kérdés („előjelző változók”) szerepel: három a tágabb értelemben vett hozzáállásra, a másik három a tágabb értelemben vett magatartásra vonatkozik:

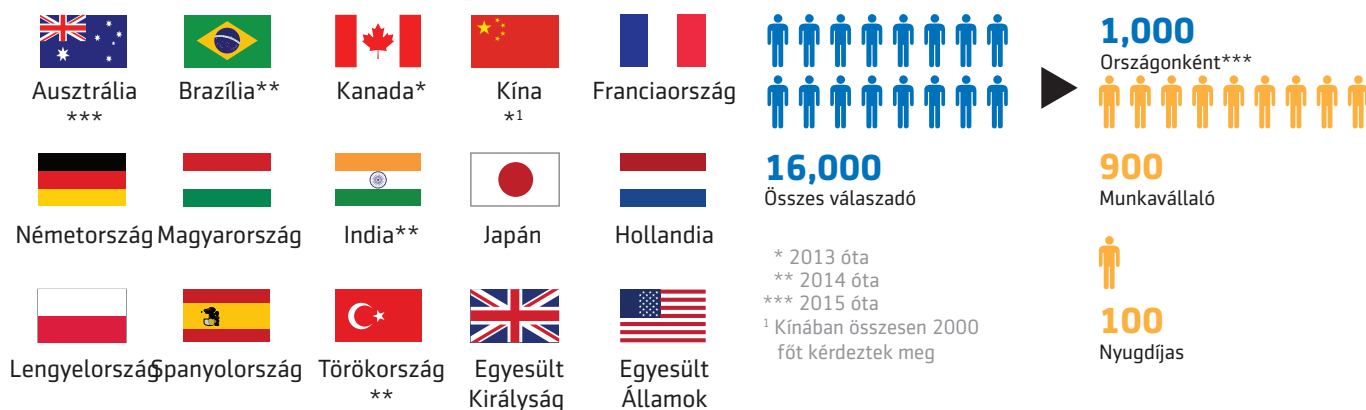
1. **Személyes felelősség** a nyugdíjas kori jövedelemért
2. **Tudatosság a nyugdíjtervezés** szükségességét illetően
3. **Pénzügyi lehetőségek** és ismeretek a nyugdíjtervezés témájában
4. **Nyugdíjtervezés** és a tervek készülségi szintje
5. **Pénzügyi felkészültség** a nyugdíjas évekre
6. **Kieső jövedelem** pótlásának mértéke

A fentiekén túl még egy további, a megtakarításhoz való hozzáállással kapcsolatos függő változós kérdést is feltettünk, amihez öt megtakarítói típust definiáltunk: rendszeres, alkalmi, múltbéli megtakarítók, megtakarítást tervezők és nem megtakarítók.

Az index (ARRI pontszám) számításánál az előjelző változókat a függő változóval korreláljuk, hogy meghatározhassuk a befolyásolás mértékét („R” érték). Kiszámoljuk az előjelző változók átlagpontszámait, majd megszorozzuk őket a hozzájuk tartozó „R” értékkel. Az így kapott eredményeket összesítjük, majd elosztjuk a korrelációk összegével – így kapjuk meg a végső ARRI pontszámot.

Évről évre egyre több ország vesz részt a felmérésben

A 2012-ben megjelent első Aegon Nyugdíj-felkészültségi Jelentés megállapításai kilenc országban végzett kutatás eredményeit tükrözték. Japánra vonatkozóan azonban még ugyanabban az évben külön felmérés és jelentés látott napvilágot, így végső soron az első évben összesen 10 országról sikerült képet adnunk. 2013-ban a felmérés két új helyszínnel, Kanadával és Kínával bővült, tehát a részt vevő országok száma 12-re növekedett. 2014-ben további három ország – Brazília, India és Törökország – csatlakozott, immár 15-re növelve a résztvevők számát. 2015-ben a felmérést változatlan nagyságú mintán végeztük el, de Svédország helyett Ausztrália részvételével. A 2018-as résztvevői bázis 2017-hez képest nem változott.

2. A pénzügyi jártasságot jelző „Három Nagy” kérdés

Az alábbiakban zöld színnel láthatók a 15. oldalon említett, a pénzügyi jártasságot jelző „Három Nagy” kérdésre adható helyes válaszok.

 <p>FL 1 – Tegyük fel, hogy 100 forintja van egy megtakarítási számlán, ami évente 2 százalékos kamatozik. Ön szerint öt év múlva mekkora egyenlege lesz a számlán, ha végig hagyja fialni a pénzét?</p>	<p>☒ Több, mint 102 Ft</p> <p>☐ Pontosan 102 Ft</p> <p>☐ Kevesebb, mint 102 Ft</p> <p>☐ Nem tudom</p> <p>☐ Nem válaszolt</p>
 <p>FL 2 – Képzeljünk el, hogy az ön megtakarítási számlája évente 1 százalékos kamatozik, és az éves infláció 2 százalékos. Egy év elteltével mennyit tud majd vásárolni a számlán tartott pénzéből</p>	<p>☐ Többet, mint ma</p> <p>☐ Pontosan annyit, mint ma</p> <p>☒ Kevesebbet, mint ma</p> <p>☐ Nem tudom</p> <p>☐ Nem válaszolt</p>
 <p>FL 3 – Ön szerint igaz vagy hamis a következő állítás? „Egyetlen társaság részvénye biztosabb hozamot ígér, mint egy részvényalap.”</p>	<p>☐ Igaz</p> <p>☒ Hamis</p> <p>☐ Nem tudom</p> <p>☐ Nem válaszolt</p>

Jegyzetek

- ¹ GHK, [Study on Volunteering in the European Union – Country Report Hungary](#). Az Európai Bizottság (Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága) felkérésére készített tanulmány, 2010. február
- ² Világbank, [Life expectancy at birth, total \(years\) – Hungary](#), 2019. júliusban letöltött adat
- ³ WHO, [Noncommunicable diseases](#), 1 June 2018, 2018. június 1.
- ⁴ WHO, [World Health Organization in Hungary](#), 2018
- ⁵ KSH, [Nyugdíjak és egyéb ellátások](#), 2019. augusztusi letöltés
- ⁶ KSH, [Aggregált helyettesítési ráta \(2003–2017\)](#), 2019. augusztusi letöltés
- ⁷ Eurostat, [At-risk-of-poverty rate by poverty threshold and most frequent activity in the previous year](#), 2019. július 4-i frissítés
- ⁸ Európai Bizottság, [State of Health in the EU: Hungary Country Health Profile 2017](#), 2017. június
- ⁹ Magyarország Kormánya, [Smart with the Pencil! Executive summary](#), 2018. március
- ¹⁰ Eurostat, [Housing statistics – Tenure status](#), 2019. június
- ¹¹ Európai Bizottság, [Pension Adequacy Report 2018: Current and future income adequacy in old age in the EU](#). Volume 2 – Country profiles, 2018
- ¹² Ibid Európai Bizottság, [The 2018 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies](#)
- ¹³ Európai Bizottság, [Employment, Social Affairs & Inclusion: Hungary – Old-age benefits](#), 2018. augusztusi letöltés
- ¹⁴ Világbank, [Fertility rate, total \(births per woman\) – Hungary](#) (2019. júliusi letöltés);
- ¹⁵ Ibid, Világbank, [Life expectancy at birth, total \(years\) – Hungary](#)
- ¹⁶ Európai Bizottság, [The 2018 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies](#), 2017. november
- ¹⁷ KSH, [Interactive population pyramid of 120 years](#) (2019. júliusi letöltés)
- ¹⁸ OECD Ecoscope, [The pension system in Hungary is under pressure from demographic changes](#), 2019. január 31.

Felelősségkorlátozás

Ez a jelentés csupán általános információkat tartalmaz, és nem minősül ajánlattételnek. A jelentés nem keletkeztet semmilyen jogosultságot. Az Aegon, annak partnerei és ezek leányvállalatai vagy dolgozói nem szavatolnak a jelentésben foglalt információk pontosságáért és teljességéért.

Kapcsolat

Headquarters Aegon N.V.

Strategy & Sustainability

Mike Mansfield

Program Director – Aegon Center for Longevity and Retirement

Telephone +31 70 344 8264

Email: mike.mansfield@aegon.com

www.aegon.com/thecenter

Aegon Poland

Corporate Communications

Email: komunikacja@aegon.pl

